

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4—
pololetna . . . K 2—
četrletna . . . K 1—

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 51.

V Ljubljani, dne 21. decembra 1917.

Leto X.

Delavski božič.

Izkoriščevalci vojne bodo praznovali božični večer v toplih, svetlih, razkošnih dvoranah. Miza bo pokrita z vsakovrstnimi redkostmi, ki jih navadni zemljan ni videl že par let. Ljudstvo bo sedelo ta večer ob mrzli peči, prazni mizi in še luči ne bo, da bi razsvetljevala to revščino, tema bo kot plašč krščanskega usmiljenja pokrivala vso mizerijo.

Tudi narodi bodo na dvojen način praznovali božič. Veliki narodi bodo tehtali svoje vojne uspehe, šteli bodo dobljene zmage, seštevali vojne ujetnike, računali, kdaj bo nasprotnik moral odnehati: mali narodi bodo šteli udarce, ki so jih dobili od sovražnikov in — zaveznikov, merili krivice, ki so jih prejeli za svoje žrtve, ugibali kdaj bo boj za njihovo pravdo venčan z uspehom.

Novorojeni Izveličar bo pa pri delavcih in malih narodih. Kakor prvič ni prišel med svet obvladujoče Rimljane in ne v razkošen salon Jeruzalemski, ampak med podjarmljene Jude v Betlehemski hlevce. Kaj bi tudi delal Jezušček med hladnimi, trdosrčnimi Rimljani, kaj naj bi začel v farizejskem salonu? Kaj, če je hlevce umazan, burji in mrazu odprt, da so le srca sosedov topla in iskrena. In kaj naj bi počel Jezušček med hladno računajočimi diplomati in na dobiček mislečimi vojnimi liferanti, njihov salon bo prijetno zakurjen, njihova srca hladna kot led. V nešteti nezakurjenih, nerazsvetljenih sobicah bodo pa toplo utripala srca bednih, v črni tugi na tujo revščino misleča, šibki narodi bodo v svoj bedi mislili na gorje celega sveta. Vse bo za sprejem pripravljeno in Kristus bo prišel, vlil bo nove moči v otrpla srca, novega poguma v oslabeledušo, poživil jih bo, da bodo lahko dočkali ustajenja. —

Slovenski delavec, dvakrat blagor Tebi, Izveličar bo pri Tebi na božični večer, ker si delavec in ker si Slovenec.

Književnost.

Izšel je krasno opremljen slovenski vojaški koledar z naslovom *Slovenski vojak*. Sestavil in založil Jan. N. Jeglič. Neobhodno potrebna knjižica za vsakega slovenskega vojaka. Slovenski vojaki, segajte po svojem koledarju, prvem te vrste na Kranjskem; soproge, sestre, hčere, ne pozabite za svoje drage omisliti knjižico, ki jo vsak vojak nujno potrebuje. Zelo primerna za darilo! Dobiva se po vseh knjigarnah ali pa naravnost pri založniku Jan. N. Jegliču, šolskem voditelju v Ljubljani. Cena vezanemu izvodu 1 K 50 vin., broširanemu 1 K 20 vin. Naroča se najceneje po nakaznici.

Delavska zadruga.

Vojna zveza se je ustanovila v svrhu preskrbe delavstva, zaposlenega v vojni industriji, z od države upravljanim blagom: kakor: moko, sladkorjem, maščobo, petrolejem, milom itd., kratko, z blagom, ki se dobiva le na izkaznice. V Vojno zvezo so se pa v svrhu sodelovanja pritegnila tudi delavska konzumna društva, kojih dosedanji člani so tudi pripadniki Vojne zveze, če tudi niso zaposleni v vojni industriji. Pripadnik Vojne zveze je torej le oni, ki je zaposlen v kaki tovarni, ki dela za vojaštvo, ali pa je bil član kakega delavskega konzuma. Novih članov pa konzumna društva po ustanovitvi Vojne zveze ne smejo sprejemati. Za načelnika Vojne zveze je bil izvoljen Anton Kristan, ker se je od njega pričakovalo opetovano povdarjano nepristransko poslovanje. Anton Kristan pa tudi kot načelnik Vojne zveze ni pozabil, da je ravnatelj socijalističnega »Konzumnega društva za Ljubljano in okolico«, ter je to priliko porabil, da je z napojnim podukom in samolastno razdelitvijo pridelil svojemu konzumu poleg polovice delavstva tobačne tovarne tudi v celoti tovarno za lep, kemično, Pollakovo, Samassovo in Tönnissovo tovarno. Nesocijalistično delavstvo naj bi bilo na ta način izročeno v naročje socijalne demokracije in navezano na njihov konzum, kjer se usiljuje našemu delavstvu tudi list »Naprej«.

Razumljivo je, da je Kristan s tem zgubil še to trohico zaupanja članov, katera si je s svojim na videz nepristrans-

skim nastopanjem skušal pridobiti. Kako netočna in pristransko se je postopalo se razvidi, če povemo, da so celo podpredsednika »Prvega ljubljanskega delavskega konzumnega društva« pridelili soc. konzumu.

Vse naše somišljenike, ki so dobili bele rodbinske izkaznice za »Konzumno društvo za Ljubljano in okolico« pozivljamo, da prineso to izkaznico v svrhu zamenjave nemudoma v »Prvo ljubljansko delavsko konzumno društvo.« Pozneje se ne bo dalo več menjavati.

»Prvo ljubljansko delavsko konzumno društvo« je izrazilo prevzvišenemu knezoškofu gospodu dr. Jegliču udanost in zahvalo za njegov jasen in možat nastop v korist stranke in naroda ter je prejelo knezoškofovo zahvalo in blagoslov.

Spomin očetu.

Ko enkrat priden in ubogljiv otrok izgubi svojega očeta, se rad in pogosto spominja nanj; rad misli in izpolnjuje njegove nauke in rad pripoveduje drugim o njem vse lepo in dobro. Delavci, delavke! Tudi mi smo imeli očeta: dobrega in blagega, za naš napredek in srečo unetega. Imeli smo ga, a zdaj ga nimamo več. Mislim na našega očeta Evangelista. Ko je lansko leto meseca novembra otvoril zadnji svoj socialni kruz, so mu poklonile tobačne delavke lep šopek v pozdrav. Rajni Evangelist je bil velik prijatelj cvetlic. Po končanem večernem kurzu so me naprosile delavke, naj ponesem šopek v Evangelistovo stanovanje. In res smo šli trije delavci s šopkom v lepi vazi, žal, tedaj zadnjikrat. Ko smo prišli k njemu, se je ravno pogovarjal s svojimi v kuhinji, naš Miha, ki je seveda bil že domač tam, se je kar v kuhinji po domače naredil. Naju z Lajovcem pa je Evangelist peljal v zgornje prostore, kjer je on imel svoje stanovanje. Ko je vzel šopek in postavil na sredo mize, nama je razkazal svojo hišno opravo, katera pa je res bila kaj preprosta, vsa oprava: miza, stoli, postelj, omara, vse je

pleteno iz samih vrbovih šibic. Ukazal je nama sestri in pogovarjali smo se vse in o vsem: o politiki, o vojski in o miru, zadnje je še prav posebno naglašal. Že tedaj je pa povdaril, da mora vlada rešiti predvsem jugoslovansko vprašanje, če hočemo imeti kdaj trajen mir. Ker se je ura začela pomikati že čez enajst, sva se s tovarišem Lajovicem začela odpravljati, posebno ker sva opazila, da je gospod doktor zelo truden. Spremil je naju še po stopnicah in voščili smo mu lahko noč. Vprašal je pa še sestro Cilko, kdaj da gre vlak na Dunaj. Sestra mu odgovori, da ob 2. uri in je naročil, da naj ga pokliče, da pojde na vlak. Kajne, to je bil počitek za dve uri. Pripomnim pa, da je bil pri najinem odhodu tako truden, da je komaj gledal. Ni čuda, da je pri taki neugnani pridnosti in osebni požrtvovalnosti, si nakopal bolezen, ki ga je položila v prezgodnji grob. Ob tej priliki, bi si jaz dovolil izraziti prošnjo, naj bi delavci in delavke, ki hranijo obilo spominov na velikega rajnika in s katerimi je veliko in pogosto občeval, objaviti svoje spomine v »Naši Moči«, da bodo tudi naši potomci vedeli, kakšnega prijatelja je imel delavski stan v dr. Kreku.

* * *

Ne samo »Prvo ljubljansko delavsko konzumno društvo«, ampak tudi »Slovensko delavsko stavbeno društvo v Ljubljani« je izgubilo z dr. Krekom svojega ustanovitelja in voditelja. Kdor hoče vedeti, kaj je storil rajnik dr. Krek za delavstvo v tem društvu, naj pogleda zapiske te zadruga in pa cvetoče naselbine: Rožna dolina in Novi Udmat pri Ljubljani. Nad 100 hišic je zgradilo to društvo pod vodstvom rajnega dr. Kreka ubogim delavskim družinam, v katerih imajo danes varno zavetje. Lastni dom si je tedaj lahko nabavil vsakdo, ki

je imel redne tedenske ali mesečne dohodke. Hišico z vrtom je društvo izročilo članu za 1600 K do 4800 K. Plačati je moral samo 10% te kupnine pri prevzemu, ostane se je pa amortiziral v tedenskih ali mesečnih obrokih. Kaj pomeni danes hiša in vrt, ve oni, ki je navezan na tuja stanovanja.

Komur so znane prejšnje denarne in kreditne razmere, ta bo vedel s kakimi težkočami se je moral rajnik boriti, da je brez lastnih denarnih sredstev sezidal nad 100 hiš. Vsled pomanjkanja kredita je moralo društvo pred kakimi dvanajstimi leti svoje delovanje prekiniti in skrbeti, da poplača dolgove. Vsled neprevidnosti, oziroma prevelike zaupnosti, je pa prišlo društvo v še večjo zadrego. Pri mnogih članih kupnina za hišo ni bila vknjižena, — član je napravil dolgove, drugi upniki so se vknjižili, društvo pa prišlo ob svojo kupnino. Na ta način je društvo prišlo ob kakih 30.000 K. Če tudi rajnega ni zadela nikaka krivda pri tej zgubi, ker tedaj on ni bil niti odbornik, niti načelnik, vendar je on prevzel nase ves ta primanjkljaj in ga sam uredil. Kje se dobi kak enako požrtvovalen politik in delavec na združnem polju? Da sebičnost je znak naše dobe in naš rajnik doktor te moderne čednosti ni poznal. Saj ste ga poznali moza v ponošeni obleki in zmečkanem klobuku, o katerem so govorili, da ni gospodarski talent, to se pravi, da ne zna ceniti denarja, ne zna skopariti, kar ima, vse razda. Da, on je bil slovenski apostolj, ki ni imel ne dveh sukenj, ne dveh palic. Rajnik doktor gotovo uživa pri Bogu plačilo za svoj zemeljski trud, za nas zapuščene pa ostane odprto vprašanje: »Kdo prevzame njegovo težko zapuščino?«

A. K.

* * *

Strah gladi in upanje svobodne domovine sta dva tečaja, ki jih moramo jasno imeti pred očmi.

Dr. Krek na prijatelja, dne 14./7. 1917.

* * *

Leto za letom je opravil rajnik dr. Krek letno sv. mašo »Prvemu ljubljanskemu delavskemu konzumnemu društvu.« To je bil takorekoč že njegov privilegij. Tudi letošnje leto je obljubil načelniku, da pride, pa njegova bolehnost in vsestranska zaposlenost ga je zadržala. Dvakrat se je sv. maša odložila. Dne 17. maja je pisal iz parlamenta: »Jutri, v soboto imam sejo, jaz ne smem in ne morem proč. Dveh noči pa nisem kos tvegati. Utrujen sem pač preveč. Tudi prihodnjo nedeljo ne bom mogel. Seja bo preko nje. Prestavite vsaj za 14 dni.«

Po 1½ mesečnem čakanju je pisal med drugim: »Za 8. julija me imejte zamerkanega.« Pa žalibog tudi ta dan dr. Kreka ni bilo. En dan preje je ekspresno sporočil, da je zadžan. Delavstvo, ki je že koprnelo videti ga zopet enkrat v svoji sredi, je opravilo društveno sv. mašo brez njega. Tudi občnega zbora se ni mogel udeležiti. Nikdo pa ni slutil, da je skrival naš ljubljenc kal smrtne bolezni pod rahlimi opravičili utrujenosti. Če tudi se rajnik gospod dr. Krek ni udeleževal seji in poslovanja našega konzuma, vendar je bil on njegov duševni oče in voditelj in njegova najvišja avtoriteta. Proti njegovi volji se v društvu ni nič zgodilo, na njegov migljaj bi bil pripravljen odstopiti vsak odbornik, vsaka odbornica.

H. Conscience:

Revni plemenitaš.

Tvoje srce morebiti skriva bogat zaklad ljubkosti in nade; morebiti vidiš dragoceno sliko pred tvojimi očmi. Morebiti črpaš moč iz vrelca spominov, da se boriš zmagovito z nesrečo?

Devica sanja. Njena roka počiva — nič več ne dela. Glavo je sklonila nad delom, gleda v tla; njena duša je odplavala v daljno deželo; prepustila se je nezavestno sladkim spominom.

Platno je položila na stol. Počasi je vstala. Stopila je k oknu, nekaj časa si je ogledovala skronne cvetke, utrgala je eno, pukala list za listom; pogled ji je bil uprt v daljavo, proti divjemu kostanju, ki je dvigal svojo krono nad strehe.

Na njeno dušo je pogled na drevo vplival. Smehljala se je; solzila; pomladanski zrak in toplo solčno svetlobo je dihala z vso silo. Obraz se ji je včasih izpreminjal; zdelo se ji je, da se kreta v kro-

gu ljubljenih bitij in da govori z njimi o sreči in o veselju. Njeni ustnici sta šepetali nerazumljivo ime, žalostno se smehlja, kadar ga izgovori... Morebiti šepeta ime prijatelja, ki je daleč!

Usmiljeno gleda ptička, ki skaklja po kletki. Milo mu govori:

»Ljubček, zakaj me hočeš zapustiti? — Ti, zvesti tovariš našega trpljenja? Veseli se! Oče je zopet ozdravel! Srečno, veselo bomo zopet živeli... Zakaj tako nemirno skakljaš po kletki?... Trdo, seveda, trdo je, ljubi ptiček, ker si ujet; če veš, da vladata radost in svoboda tam zunaj, če si rojen na polju ali v gozdu in veš, da le tam pod lepim solncem božjim sta mogoči sreča in neodvisno življenje? Ubogi ptiček, kakor ti, sem tudi jaz otrok narave, odtrgana sem od svojega rojstnega kraja; hlepim po vzvišeni samoti svojih otročjih let; po tihih drevesih, ki so senčila mojo zibel... Tebi in meni je bil iztrgan prijatelj, kaj ne? Ali se tudi v tvojo žalost meša podoba tistega, ki si ga nekaj ljubil? Žaluješ li po kakih drugih reči, kakor po svobodi?... A kaj te vprašu-

jem? Tudi tebi je ljubezen najlepša, največja sreča!... V boljših časih sem te kupila, tako dolgo si bil moja edina družba moje edino veselje...»

Z roko je segla proti kletki nadaljujoč:

»A jaz, uganila sem tvoje trpljenje; nočem, da bi bila jaz tebi, kar je bila meni neizprosna usoda... Odleti! Bog te obvaruj! Pojdi, uživaj, kar vsa živa bitja najbolj potrebujejo: svobodo in ljubezen!... Kako se raduješ v veselju, kako frfotaš! Zdravstvuj, ker srečen si!...«

Lenora je gledala za ptičkom, kako se je hitro dvignil proti nebu. Tiho in zadovoljno se je smehljala, ko se je vračala na svoj stol, kjer je vzela zopet platno v roke in je ravno tako živahno delala naprej kakor preje...

Preteklo je četrte ure — kar dvigne Lenora zopet glavico in veselo pravi:

»O, oče se vrača. Naj bi ga bila spremljala sreča!«

Zapustila je stol in šla proti vratom. Gospod pl. Vlierbeke je stopil s svež-

Okno v svet.

Izvršilni odbor češko-slovsanske kršćansko-socialne stranke je imel dne 9. t. m. v Brnu sejo. Predsednik poslanec Šramek se je spominjal začetkom seje umrlega dr. J. E. Kreka kot lastnega češkega socialnopolitičnega delavca. Izvršilni odbor je sklenil prispevati za dr. Krekov spomenik 200 kron.

Med drugim je sklenil izvršilni odbor resolucijo, naj češki Narodni odbor izvoli in predloži Češkemu svazu čimprej osnovo češke ustave na podlagi deklaracije z dne 30. maja t. l. — Izvršilni odbor zahteva takojšnje sklicanje moravskega deželnege zbornice.

V proračunskem odseku državnega zbornice je stavil češki agrarec in podpredsednik državne zbornice Udržal predlog, katerega bo njegova stranka zasledovala z vso resnostjo, da se namreč porazdelijo zemljišča. Izvaja, da se široke plasti ljudstva pri nas nahajajo v eni vrsti z boljše-viki na Ruskem in naša vlada, ki sedaj smatra boljše-vike za enakovredne, enakopravne in sposobne za dvor, ne more v tem videti ničesar, kar bi ne bilo v redu. Predlog Udržala zahteva, da se naj vse zemljišče posameznih posestev, ki znaša več kakor 10 ha, razlasti in porazdeli med manjša posestva.

Nov jugoslovanski socialdemokratski list. Glasilo manjšine v jugoslovanski socialni demokraciji, ki bo zastopalo stališče jugoslovanske deklaracije, se bo imenovalo »Demokracija«.

V armadnem odseku avstrijske delegacije se je vršila razprava o govoru vojnege ministra. Skupni vojni minister pl. Stöger-Steiner je razpravljajal o odlikovanih rezervnih in črnovojnih častnikih. Iz številnih odlikovanj je razvidno, da se tekom te vojske ni delalo ne na fronti in tudi ne v zaledju nobenega razločka med aktivnimi in rezervnimi častniki. Do konca leta 1916 je bilo odlikovanih 6 neaktivnih častnikov z viteškim križcem Leopoldovega reda, 93 z redom železne krone III. razreda, 4 s komturnim križcem Franc

njem papirjev v sobo, počasi je šel proti stolu. Težko je dihal, utrujen se je vsedel.

Zelo je shujšal. Oči so se mu globoko udrle; pogled je nemirno begal okoli, lica so mu bila blede; obraz je kazal, da je veliko trpel. Takoj se je opazila na njem težka bolezen, ki je izčrpala njegove telesne in duševne sile.

Revno je bil oblečen. Poznalo se mu je, da se je dolgo boril, da je prikril znake revščine; a na njegovi obleki nisi zapazil najmanjšega madeža, najmanjšega praška; obleka je bila zelo oguljena do šiva; brez truda si zapazil, da je bila večkrat zakrpana; bila mu je tudi preširoka, posebno še z ozirom na njegovo shujšano telo. Nesreča in bolezen sta plemičevo možgato dušo potlačili, sta li morebiti upognili njegov pogum, zlomili mu srce?

Lenora ga je žalostno pogledala in ga vprašala:

»O Bog, oče, si li zopet zbolel?«

»O, ne, Lenora,« ji je odgovoril, »a nesrečen sem.«

Jožefovega reda, 7 z viteškim križcem III. razreda, 15.357 z vojaško zaslužno kolajno na traku vojaškega zaslužnega križca in 420 z zlatim zaslužnim križcem s krono ali pa brez krone na traku hrabrostne kolajne. Vrhu tega se pa še nahajata v naši armadi 2 neaktivna častnika, ki sta viteza vojaškega reda Marija Terezije ter veliko število takih neaktivnih častnikov, ki so bili odlikovani z raznimi hrabrostnimi kolajnami, še preden so bili imenovani za častnike. Češki delegat Zahradnik je navajal razne pritožbe o slabem ravnanju z vojaki češke narodnosti in zahteval, da se odpustijo iz vojaške službe vsi črnovojniški letniki do vstetega leta 1870, ter naj črnovojnike, stare več kakor 42 let, ki so kmetje, obrtniki in družinski očetje, uporabljajo samo za službo v zaledju. Delegat poslanec dr. Korošec prosi pojasnil o premirju z ozirom na to, ker je naš zunanji minister bolan; nadalje vpraša vojnege ministra, ali bi se ne dalo najti primernege pota, da bi se moglo vplivati na armade, ki se bojujejo v Palestini, in sicer v smislu, da bi se varovali in ščitili tamošnji sveti kraji. Potem je ožigosal vedno bolj naraščajoči vpliv Ogrov v naši armadi in se je pritoževal o preganjanjih, katera so morali Jugoslovani prestati za časa vojske. Čeprav Jugoslovani visoko čislajo osebo vojnege ministra Stöger-Steinerja, ker poznajo njega in njegovo delovanje na jugoslovanskem ozemlju, bo vendar njegova stranka glasovala proti vojnemu proračunu. Vojni minister je odgovoril delegatu dr. Korošču, in sicer je pred vsem podal zaupno izjavo o vprašanju premirja. Glede na usodo Jeruzalema je izjavil, da se je vršilo zavzetje Jeruzalema brez vsakege boja. Turške postojanke zahodno od Jeruzalema so bile v noči od 8. do 9. decembra z naskokom vzete. Nato so turške čete, ko so videle, da mesta ne morejo več braniti, skozi mesto se umaknile proti vzhodu. Jeruzalem torej ni trpel nobene škode in se nahaja zdaj izven neposrednege vojnege ozemlja. Nato je vojni minister skušal zavračati napade na armado ter izjavil, da priznava, da so se dogodili v armadi nedostatki. On najostreje obsoja te zmote in prekršbe, obžaluje nedolžne žrtve ter bo krivce kaznoval. Posamezni slučajji pa se ne smejo posplošiti in staviti na rovaš celi armadi, češ, da je njen ščit omadeževan. Proti temu protestira. Kar se pa tiče trditve o kakem vplivanju Ogrov na našo armado, izjavlja minister, da mu o tem, odkar je on skupni vojni minister, ni nič znanega. Ko je še stavil poslanec Glöckel interpelacijo, da se naj koncem leta 1917 izpuste iz črnovojniške službe vsi črnovojniki, ki so v tem letu dopolnili 50. leto svoje starosti ter da se črnovojniki, stari 42 let, uporabljajo samo za službo v zaledju, je bila seja zaključena. — V četrtek je bila zopet seja delegacijskege vojnege odseka. Delegat Zahradnik je vložil resolucijo zavoljo obvarovanja zvonov. Vojni minister je proti dr. Korošču zatrjeval hrabrost in junaštvo ogrskih čet v 10. soški ofenzivi. Škoda, da ni povedal, katere narodnosti so bile tiste »ogrske« čete, ki so se proslavile pri Kostanjevici, na gori Sv. Mihaela in Sv. Gabriela. Hrvaške čete se namreč kaj rado meče kar na splošno med »ogrske« čete. Delegat Stribrny je izpovedal junaštvo ti-

sočerih čeških vojakov, ki so hrabro izvrševali in še izvršujejo svojo dolžnost, če tudi vedo, da se vojskujejo za tuje interese. Delegat knez Auersperg je v polemiki proti slovanskim delegatom omenil, da so naši vojaki ponekod našli podobo starege lumpa srbskege kralja Petra. Nato mu je odgovoril češki delegat Haberman, da on sicer ne pozna tisti oblik dostojnosti, ki so običajne v krogih kneza Auersperga. Zatrđiti pa more, da se takšne besede, kakor jih je rabil knez Auersperg, ne slišijo v vrstah preprostega delavstva. Lahko se o kraljih in kronanih glavah različno sodi, in če se je Auersperg o kronanih glavah poslužil takšnih izrazov, lahko kmalu najde učence in posnemalce.

Oproščeni židje. Dunajska »Reichspost« poroča: Ogrski kralj topov Manfred Weiss, h kateremu so romali cerkveni zvonovi iz Avstrije in kateri je dosegel tako ogromne dobičke, da bo moral za leto 1918 plačati 34 milijonov davka, je pravoverni žid. Skoro vsi njegovi uradniki, ki so mobilizirani, toda od vojaške službe kot »brezpogojno potrebni« oproščeni, so židje (po številu več tisoč). Vas Csepel, koder stojijo Weissove tovarne, je morala premestiti svoj prostor drugam. V stari vasi so zgradili veličastno židovsko sinagogo.

Agrarni socializem v Rusiji.

Dne 23. novembra t. l. je »vlada ljudskih komisarjev« izdala dekret, v katerem se zaukazuje, da preide zemlja v last vsega ljudstva. Vsebina dekreta je:

Zasebna last kakege zemljišča preneha. Vsa zemljišča, ki so se dosedaj nahajala v oblasti plemstva, cerkve, samostanov in kapitalistov, z gospodarskimi poslopi in s pritikinami vred, z mrtvim in živim inventarjem postanejo last vsega ljudstva. Razlastitev se bo izvršila brez odškodnine dosedanjim lastnikom; toda dobivali bodo skozi nekaj let podporo iz državne blagajne, da se lažje prilagodijo novim življenjskim pogojem. Izvzeto od razlastitve je zemljišče, ki je last kmetov in kozakov; ta last ostane nedotaknjena.

V vsakem okraju si izvoli ljudstvo okrajni odbor, v vsaki občini občinski odbor. Okrajni odbor določa, katera zemljišča se bodo razlastila, izvrši razlastitev in izroči razlašćeno zemljišće posameznim občinskim odborom. Občinski odbori uredijo obdelovanje zemljišća. Smejo zemljo deliti na parcele in izročati v svrhu obdelovanja posameznim kmetskim in delavskim družinam. Nobena družina pa ne sme dobiti več zemljišća, kakor bi ga mogla sama, to je brez najetja delavcev, obdelati. Ostalo zemljišće naj se za porabo podeli tistim družinam delavcev, ki nimajo nobenega zemljišća. Družine, ki dobijo zemljišće, dobijo isto samo za lastno porabo, ne pa kot osebno lastnino. Ako hoče zapustiti katera družina zemljišće ali ako izumrje, zemljišća ne sme morebiti prodati ali izročiti ko dedščino, ampak zemljišće preide nazaj na občinski odbor in ta zemljišće odda kaki drugi družini, pri čemer se mora še posebno ozirati na najbližje sorodnike bivše družine. Bivši družini se povrnejo samostroški za zboljšanje

zemljišča, katero so izvršili. Ker se družine ne množijo enakomerno naglo, se zemljišče v vsaki generaciji nanovo porazdeli, da se tako uresničuje načelo, da mora ostati v vsaki družini samo toliko zemljišča, kolikor ga more sama obdelovati. Ne razteza se pa ta način rabe zemljišča na posestva s posebno intenzivnim obdelovanjem, zlasti ne na vrte, drevesnice, zemljišča za pridelovanje sladkorja, za pridelovanje oranž itd. Taka posestva obdelujejo občinski odbor na svoj lastni račun.

Odredba priznava vsem ruskim državljanom pravico do zemljišča. Vsak delavec sme zahtevati, da se mu odkaže toliko zemljišča, kolikor ga more obdelovati s svojo lastno družino. Ako mu pa občinski odbor ne more odkazati zemljišča v lastni občini tedaj se mu pa odkaže zemljišče v kaki drugi občini, v kateri se še nahaja odvisno zemljišče.

Slovenski kmetje za Jugoslavijo.

Ker moramo delavci poznati glasove vseh stanov, posnemamo ta-le članek po »Slovenskem Gospodarju«:

Mursko polje, 10. dec. 1917.

Nemci, nemškutarji, »Štajerc« in nemški časniki kričijo, češ, da slovensko kmetstvo ljudstvo ni navdušeno za ujedinjenje avstrijsko-ogrskih Hrvatov, Slovencev in Srbov v skupno državo. Posebno ptujski »Štajerc« se napiljuje in napenja proti uresničenju jugoslovanskega združenja. Nemškutarsko motovilo, ki se toplo zavzema za nadaljevanje vojske in za vojni uspeh, kakor si ga želijo Vsenemci, skuša številko za številko dokazovati, da bi bilo tako združenje kvarljivo. Nemškutarji besedičijo slovenskemu ljudstvu, da bi se slovenskemu kmetu pod Jugoslavijo slabo godilo, da bi prišlo pod komando slovenskih in hrvaških veljakov, da bi se morali plačevati mnogo višji davki kot do sedaj, da bi se naši ljudje namesto nemščine morali učiti hrvaškega jezika, da bi bila našim delavcem, obrtnikom in trgovcem pot v nemški »raj« (nemški del Avstrije in v Nemčijo) zaprta, da bi slovenski kmet svoje pridelke ne mogel spraviti v denar itd. Take vesti širijo ptujski, radgonski in menda tudi mariborski Nemci in posilinemci. Mi slovenski kmetje vsem tem nemškim in nemškutarskim lažem popolnoma nič ne verjamemo. Slovenski kmetje Murskega polja, Slovenskih goric, Dravskega polja in gotovo tudi iz ostalih delov Slovenske štajerske in Slovenske Koroške smo se s celega srca pridružili jugoslovanski misli. Mi vidimo v uresničenju te velike Krekove misli našo gospodarsko in narodno rešitev. Nemškonacionalni psički in nemškutarski jazbeci naj lajajo in grizejo kakor hočejo, slovenski kmetje so kakor en mož za veliko avstrijsko Jugoslavijo. Mnogim še ni popolnoma jasno, kakšne prednosti, ugodnosti in koristi bi imeli slovenski kmetje od Jugoslavije. Kot slovenski kmet hočem v tem pogledu povedati in razložiti nekaj misli.

1. Kmet bi prišel v jugoslovanski državi do svojih pra-

vic. Na Štajerskem in Koroškem smo kmetje v deželnem zboru, deželnem odboru, v večini okrajnih zastopov, v Kmetijski družbi v manjšini. Povsod nam komandirajo nemški tovarnarji, nemški meščani, nemški grofje in baroni, nemški uradniki. Sklepajo se postave in odredbe, ki so v škodo ne samo slovenskemu, ampak sploh vsemu kmetskemu stanu. Vzemimo za primer samo Štajersko Kakšen je naš lovski zakon in kdo ga je sklenil? Kdo je sklenil vinski davek? Kdo je tako nesrečno gradil graško deželno bolnišnico? Kdo je kriv, da še Pesnica in druge reke ter potoki in hudourniki na Slovenskem Štajerskem niso regulirani? Kdo nosi krivdo, da so cestne razmere v naših krajih tako strašno slabe, da mnogo slovensko-štajerskih okrajev niti najpotrebnejših cest nima? Kdo nosi krivdo, da se večina štajerskih deželnih doklad porabi za mesto Gradec in nemški del dežele, Slovenski Štajer pa se v vsakem oziru zanemarija? Deželni zbor in deželni odbor, v katerem imajo vsled krivično sestavljenega volilnega reda nekmetje-Nemci veliko večino, sta vsega tega kriva. V Jugoslaviji, ki bi bila po ogromni večini kmetska država, pa bi prišel kmetski stan v vseh postavodajnih zbori do svoje odločujoče veljave. Jugoslovanski kmet bi imel večino v jugoslovanskem deželnem, oziroma državnem zboru. In tudi v jugoslovanskimi meščani, trgovci in industriji bi naši kmetski zastopniki lažje izhajali, ker vsi ti kot večinoma kmetski sinovi bolj poznajo kmetske razmere in so nam mnogo bolj naklonjeni nego zagrizeni nemški meščani in bogataši, ki mnogokrat slovenskega kmeta živega ne morejo videti. Postavodajna zastopstva jugoslovanske države bi gotovo živo skrbela za gospodarski napredek kmetskega stanu. Deželni zbori in odbori v naših deželah pa samo z novimi davki in bremenami, ter s postavami, ki so prikrojene v korist meščanov, industrialcev in bogatašev, ovirajo napredek in razvoj kmetskega stanu.

2. V Jugoslaviji bi izginilo potujčevanje. Srce boli človeka, ko vidi, koliko slovenske dece se v nemških šolah odtuji maternemu jeziku, koliko slovenske krvi se prišteva po mestih in obmejnih krajih med nemško, koliko rodovitne in krasne slovenske zemelje leto za letom preide v last nenasitnega, grabežljivega tujca. Nemci so v naše lepe slovenske kraje zanesli in vsilili narodni spor. Dočim se ustanovi v vsaki vasi že za tri nemške otroke nemška šola, ne dovolijo Nemci za tisoče slovenskih otrok v Mariboru, v Gradcu, Celovcu in drugih mestih pouka v materinščini. To grdo potujčevanje bi v Jugoslaviji izginilo. Vsak narod bi dobil svoje narodne pravice, svoje šole in vse, kar mu je potrebno za kulturni napredek.

3. V Jugoslaviji bi dobili tudi domače uradnike - rojake. Vsak slovenski kmet je sedaj pod težko butaro čudnih naredb, odlokov in naredb, ki jih izdajajo uradniki pri naših namestnjah, glavarstvih in davčnih oblastvih. Dika teh odredb so na primer rekvizicije krompirja in drugih živil v naših krajih. Sestavljajo jih uradniki, ki niso našega rodu in nimajo srca za nas.

Slovenski kmetje upamo, da bo zgrajena naša Jugoslavija tako, da se bomo v

njej srečno čutili ne samo mi kmetje, ampak tudi vsi drugi stanov.

Iz navedenih vzrokov smo slovenski kmetje kakor en mož vsi za skorajšnje naše velike jugoslovanske misli. Naša srčna želja je, da bi cesar Karel prav kmalu postal tudi naš jugoslovanski kralj.

Naše poslance pa prosimo, da tudi v bodoče tako odločno zastavijo vse svoje moči za ujedinjenje vseh avstrijskih jugoslovanskih bratov.

Drobiž.

Kako hitro govore govorniki. Dero-ulede je v svojih govorih izpregovoril na minuto 133, Briand 140, Viviani pa, kadar je razburjen, izpregovori tudi 150 besed eno minuto. Gambetta in Jaures sta na shodih dosegla 180 besedi na minuto. Prednost pa gre ameriškemu miroljubu Lafoletteju, ki izpregovori na minuto 160 besedi in govori navadno 5-6 ur.

Slonovo meso prodajajo v Lipskem, ker so morali nekega slona, samico, zaradi starosti ubiti.

Času primerna nagrada. Tenor na smichovskem gledališču H. Kranz je dobil ob svojem beneficiju mesto lovorjevih vencev enega pujska, vrečo premoega, vrečo moke in več vreč krompirja.

Tudi Parižanom primanjkuje tobaka. V Parizu prodajajo le še tri večje trgovine tobak, vse druge so ga razprodale.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu
kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti št. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.